

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

תוכן

- א. עדים חתומין על שאילת שלום בגט פסול חיישינן שמא על שאילת שלום חתמו ..
שאלו פסול ושאלו כשר.....2
- ב. דכתיב ביה פלוני ופלוני ופלוני ... דכתיב בהו בחד בשבא בחד בשבא ... והתורה
אמרה וכתב לה ולא לה ולא לה ולחברתה דהדר כתב פלוני גירש פלונית ופלוני גירש פלונית ...2
- ג. הכותב כל נכסיו לשני עבדיו קנו ומשחררין זה את זה ... בשני שמרות5
- ד. שני גיטין שכתבן זה בצד זה ושנים עדים עבריים באים מתחת זה לתחת זה ושנים
עדים יוניים באים מתחת זה לתחת זה את שהעדים הראשונים נקראין עמו כשר.....7
- ה. וליתכשר האי בראובן והאי בבן יעקב עד דהא תנן בן איש פלוני עד כשר דכתב
ראובן בן אקמא ויעקב עד אבתרא.....8
- ו. דלא כתב עד.....9
- ז. כיון דמופלג בשני שיטין לא.....10
- ח. מלאהו בקרובים כשר.....11
- ט. שייר מקצת הגט וכתבו בדף השני והעדים מלמטה כשר.....12
- י. חתמו עדים בראש הדף מן הצד או מאחריו בגט פשוט פסול.....13
- יא. סופו של זה בצד סופו של זה והעדים באמצע את שהעדים נקריין עמו כשר ראשו של
זה בצד סופו של זה והעדים באמצע את שהעדים נקריין בסופו כשר.....14
- יב. גט שכתבו עברית ועדיו יוונית ויונית ועדיו עברי' עד אחד עברי ועד אחד יווני....15
- יג. כתב סופר ועד כשר.....16
- יד. איש פלוני עד כשר בן איש פלוני עד כשר איש פלוני בן איש פלוני ולא כתב עד
כשר 16
- טו. כתב חניכתו וחניכתה כשר.....17

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

דף פז.

א. עדים חתומין על שאילת שלום בגט פסול חיישינן שמא על שאילת שלום חתמו .. שאלו פסול ושאלו כשר

לא יהיה בין הגט¹ לחתימת העדים כתוב דבר שאינו מענין הגט, ואם כתב כגון שכתב שאלו בשלומה פסול, שמא לא חתמו העדים אלא על שאלת השלום, ואם נתנו בעדי מסירה לא תצא. ואם באה לפנינו ואין עדי מסירה הרי זו ספק מגורשת².

אבל אם כתב ושאלו בוי"ו כשר שהרי הוא מדובק עם של מעלה על הכל חתמו, וכן כל כיוצא בזה.

ב. דכתיב ביה פלוני ופלוני ופלוני ... דכתיב בהו בחד בשבא בחד בשבא ... והתורה אמרה וכתב לה ולא לה ולחברתה דהדר כתב פלוני גירש פלונית ופלוני גירש פלונית

כבר התבאר לעיל דף פז: שאין האשה מתגרשת³ אלא אם כן בגט שייחודוהו לשמה וכתבוהו לה לבדה, אבל אין שתי נשים מתגרשות בגט אחד אפילו נכתב לשם שתיהן יחד, שנאמר וכתב לה ולא לה ולחברתה.

¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קל ג

² לשיטות הרמב"ם די בע"ח לבד ואם ליכא ע"מ יש חילוק בדבר אם מוכח דהעדי' החתומי' לא קאי על גט זה אז הגט בטל אבל אם אינו מוכח כגון בשאלת שלום וכן אם שייר מקצת הגט וכתב בדף השני הוי ספק גט ואפילו לא כתב וא"ו של ושאלו מ"מ י"ל דחתימתו קאי על הגט נמי ואינו אלא ספק ומ"ש בסמוך בראש הגט וכן כולם פסול ל"ד אלא בכה"ג בטל דהא מוכח דלא חתמו על גט זה לפ"ז מ"ש בסעיף ו' אם יש כאן ע"מ כשר ואפילו אם חתמו בראש הגט ומוכח דלא חתמו על הגט מ"מ כשר צ"ל היינו בדיעבד שניתן הגט אבל לכתחלה לא דהא קי"ל דבעינן ע"מ וע"ח, נשמע מזה גט שלא היה ע"ח כלל וניתן בע"מ אפילו לא נשאת כשר דאם לא כן לא שייך לומר כשר, וכן כתוב בפרישה סימן קל"ג וכן משמע בהג"ה סעי' ח' אלא בד"מ ס"ס זה כתב בשם הג"א אם כתב הסופר ועד חתם אפי' אם נמסר לפני עדים וניתן הגט לא תנשא ועיי' ס"ס מ"ש, לפ"ז נראה אם אין מוכח בגט מי הוא המגרש כגון דיש כאן שני יב"ש וע"מ מעידי' מי הוא המגרש כשר הגט אפילו לא נשאת דהא ר"מ ס"ל ע"ח כרתי הוא ס"ל דבעינן שיהא מוכח בתוך הגט מי הוא המגרש ושני דיני' אלו תלי' זה בזה ולדידן אם ניתן הגט בלא ע"ח כשר וכן הוא כשאין מוכח בתוכו ולא כתשובת ש"י סי' ל"ו דפסק דלא תנשא בו אלא אם נשאת לא תצא כמשמעות הג"א. ב"ש שם ד

³ שו"ע ונו"כ שם קל י

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

הילכך חמשה שכתבו גט אחד לגרש בו חמש נשותיהם, יש לחלק באופן כתיבתו:

אם נכללו כולם יחד בגט אחד בכתיבת התורה, אפילו המשיך טופס לכל אחת,⁴ אינו גט כלל ואינן מגורשות.

ואם לאחר שנכללו פרט כל אחד, אם פרט נוסח כל הגט לכל אחד ואחד, וחתמו העדים בסוף אין חתימתם אלא על הגט האחרון שאליו נסמכה חתימתם, ומתגרשת בו לכתחילה, ושאר הגיטין דינם כגט ללא עדי חתימה, שלכתחילה אין לגרש בו, ואם ניתן בעדי מסירה מגורשת בדיעבד.⁵

אולם אם נכללו כולם בכתיבת הזמן,⁶ ואחר כך פרט כל אחד הרי חתימת העדים מתייחסת לכולם. ומתגרשים בו לכתחילה, בעדי מסירה כל אחד.

ואם לא נכללו בכתיבת הזמן, אפילו אם אינו מפרט את כלל התאריך לכל אחת ואחת, אלא כותב "ביום הנזכר" הרי זה כפרט נוסח הגט כולו.⁷

ואם נכללו בכתיבת הטופס ולא בכתיבת הזמן⁸ אינו נחשב כנכללו ואין מתגרשת בו אלא האחרונה.

לפיכך אם כתבוהו מתחלתו בכלל⁹ כגון שכתבו ב..... בשבת ב..... ימים לירח שנת...אלפים ... מאות ... לבריאת עולם למנין שאנו מניין כאן ב.... דמתקריא ... מתא דיתבא על נהר.. ועל מי מעינות אנן פלוני בן פלוני ופלוני בן פלוני וכו' העומדים היום במקום פלוני צבינו ברעות נפשנו בדלא אניסנא ושבקין ופטרין ותרוכין יתיכי ליכי אנת אנתתי פלונית בת פלונית ופלונית בת פלונית וכו' העומדות היום וכו' והמשיכו והשלימו את נוסח טופס גט ובסוף חתמו עדים אף על פי שנמסר לכל אחת מהן בפני עצמה בעידי מסירה אינו גט, שאין זה אלא גט אחד לכולן, והרי כבר למדנו שאין שתי נשים מתגרשות בגט אחד מדכתיב לה ולא לה ולחברתה. כמבואר באות א.

⁴ ב"ש שם י

⁵ ב"ש שם יד ודינו כנ"ל בכתוב בו שאילת שלום שמפסיק דבר בין הגט לחתימת העדים. ב"ש שם טו

⁶ שו"ע ונו"כ שם י ובט"ז ט, וב"ש יז

⁷ כיון שכתב הזמן אצל כ"א הוי פרט ואמר' העדי' לא קאי אלא על האחרונה ולא על הראשונה' והרי זו ספק מגורשת, ב"ש שם יג טו

⁸ אע"ג ד"ל לר' יוחנן דמיקל טפי וס"ל זמן א' לכלם והוי כלל וקו"ל כוותיה א"כ כשכלל כולם כאחד ואח"כ פרט וכתב זמן לכ"א הוי כלל מיהו לא מצינו מפורש כן בש"ס וי"ל אפילו לר' יוחנן הוי פרט. ב"ש שם יז, תורת גיטין יד

⁹ שו"ע ונו"כ שם י, וב"ש י

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

אבל אם חזר ופרטן אח"כ בתוך הגט שכתב ב..... בשבת ב..... ימים לירח שנת...אלפים ... מאות ... לבריאת עולם למנין שאנו מנין כאן ב..... דמתקריא ... מתא דיתבא על נהר.. ועל מי מעינו אנא פלוני העומד היום ... צביתי ברעות נפשי ... ושבקית ופטריית ותרוכית יתיכי ליכי אנת אנתתי פלונית בת פלונית, ופלוני ... ושבקית ופטריית ...אנת אנתתי פלונית, והשלימו את הטפס על כולם הרי זה גט כשר, שכל לשון הכתוב בטופס הולך על כל אחת ואחת בפני עצמה, ואם כן חתימת העדים בסוף גם כן מתייחסת לכל אחת ואחת בפני עצמה, ונכללו כולם בחתימה כיון שהזמן נכת לכולם, וינתן לכל אחת ואחת בפני עצמה בעידי מסירה, ובעת הנתינה צריך ליתן כל אחד לחבירו כל הנייר במתנה¹⁰. כדין אות ג.

ודוקא שכתוב ופלוני בוי"ו שהוא מחבר הגטין¹¹, אבל אם כתב פלוני האחרון או אחד מן האמצעים בלא וי"ו, אין הגט מחובר ואינו גט חתום לכל הראשונים, אלא רק לאחרון שכתוב בו פלוני, או מאותו שכתוב בו ופלוני ואילך שכתובים בוי"ו. ואין הראשונים מגרשים בו לכתחילה אפילו בעדי מסירה.

ואם כתב כל אחד ב..... בשבת ב..... ימים לירח שנת...אלפים ... מאות ... לבריאת עולם למנין שאנו מנין כאן ב..... דמתקריא ... מתא דיתבא על נהר.. ועל מי מעינות אנן פלוני בן פלוני וכו' העומד היום במקום פלוני צביתי ברעות נפשי בדלא אניסנא ושבקית ופטריית ותרוכית יתיכי ליכי אנת אנתתי פלונית בת פלונית והשלים כל הגט עד ודן די יהוי ליכי מנאי כו' כדת משה וישראל, ואחר כך התחיל השני תחתיו גט אחר באותה מגילה וכתב בוי"ו וביום זה או בכך וכך לשבת כו' ג"כ בוי"ו והשלים גם כן כל הגט השני, וכן הבא עד שהשלים כל הגטין וחתמו העדים מלמטה, אם ניתנה מגילה זו לכל אחת מהן בעידי מסירה הרי כולן מגורשות בדיעבד שכל אחד גט בפני עצמו הוא וקי"ל עידי מסירה כרתי. אבל לכתחילה לא ייתן אלא לאחרונה שהרי מכיון שכל אחד גט בפני עצמו אין החתימה אלא על האחרונה ולכתחילה בעינן עדי חתימה¹². כאות ב.

ואם כתב מתחלה כולן בכלל אחד, אלא פרטן מתחלתו וכתב בכך וכך לשבת גירש פלוני לפלונית ופלוני לפלונית וכן אמר כל אחד מהם לאשתו כו' וכדו פטריית ושבקית ותרוכית יתיכי ליכי דיתהויין רשאה כו' וכל טופס הגט, והשני עדים חותמים מלמטה על כל הגט הרי זה גט כשר, שכל לשון הכתוב בטופס קאי על כל אחת ואחת בפני עצמה וכן חתימת העדים גם כן, וינתן לכל אחת ואחת בפני עצמה בעידי מסירה. כדין אות ג. אולם אם כל אחד הוסיף וכן אמר כל אחד מהם לאשתו כו' ביום הנזכר. הרי זה כגשהזמנים בו מחולקים כדין אות ד וזה

י"א¹³ שמה שצריך לפרט אינו אלא עד המילה ליכי כלומר שכותב ב..... בשבת ב..... ימים לירח שנת...אלפים ... מאות ... לבריאת עולם למנין שאנו מנין כאן ב.....

¹⁰ תורת גיטין שם ז

¹¹ רמ"א שם

¹² תורת גיטין יא

¹³ דרישה שם מובא בב"ש י שם – ליכי אינו אל טופס וכן עיין תורת גיטין ח

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

דמתקריא ... מתא דיתבא על נהר.. ועל מי מעינו אנא פלוני העומד היום ... צביתי ברעות נפשי ... ושבקית ופטריית ותרוכית יתיכי ליכי אנת אנתתי פלונית בת פלונית, ופלוני ... ושבקית ופטריית ...אנת אנתתי פלונית, העומדת היום ב.. דהוית אנתתי מן קדמת דנא וכדו פטריית ושבקית ותרוכית יתיכי ליכי ומיד לאחריו כותב השני ואנא פלוני וכן כולם.

ומסיימים דתיהויין רשאות ושלטאות בנפשותיכי למחק להתנסבא לכל גבר דתצביין ואנש לא ימחא בידיכון מן יומא דגן ולעלם והרי אתן מותרות לכל אדם ודן די יהוי לכון מנן ספר תרובין ואגרת שבוקין וגט פטורין כדת משה וישראל וי"א¹⁴ שצריך לכתוב עד סוף הגט נוסח הרגיל בלשון יחיד.

חמישה גיטים שכתובים בגליון אחד שבא לפנינו, ונכללו כולם בזמן או בנוסח הגט כנזכר, אם אין ידוע אם היה שם עידי מסירה¹⁵ אפילו כתובין כולן בוי"ו כל מי שתצא מגילה זו מתחת ידה מגורשת¹⁶, שהרי יש בידה גט חתום, ותלינן שהיו עדי מסירה, אבל אין נותנים לאחרות¹⁷, ואפילו לא האחרון דאמרין לא נמסר אלא לזו שתחת ידה בלבד.

ודוקא שזמן כולן שוה ביום אחד אפילו כשכתב בכל אחד בכך וכך לשבת כו', דאל"כ הראשונים אינם כשרים אפילו על ידי עידי מסירה, משום דדילמא העדים החתומים קיימו נמי אגיטין ראשונים והווי להו כולהו מוקדמין בר מבתרא, שהרי לא חתמו העדים עד אחר שנכתב האחרון והרי כולם פסולים מזוייפים מתוכם, וכל שמזוייף מתוכו פסול אף על פי שנמסר בעידי מסירה.

ג. הכותב כל נכסיו לשני עבדיו קנו ומשחררין זה את זה ... בשני שטרות

כבר התבאר לעיל דף מב: שהמשחרר¹⁸ שני עבדים בשטר אחד לא קנו עצמם, כדררשינן גבי אשה, לה, ולא לה ולחברתה, שאין שתי נשים מתגרשות בגט אחד. הכי נמי דרשינן גבי לה דחופשה לא ניתן לה, שאין שתי שפחות או שני עבדים משתחררין בגט אחד¹⁹.

¹⁴ ב"ש שם י שדין זה תלי' בדין מה שהוא תורף הגט וכל מה שהוא תורף הגט צריך לכתוב אצל כ"א ולעיל כתבתי מ"ש הרי את מותרת וכו' ג"כ התורף הגט א"כ צריך לכתוב כל הגט לכ"א.

¹⁵ להרמב"ם אפי' ידוע שלא היה ע"מ כשר בדיעבד, ולהרא"ש דוקא בספק כשר משום דתלינן שהי' ע"מ. ב"ש יא, תורת גיטין שם ט

¹⁶ וא"צ לשאול אותה אם לא הגיע לידה מחברתה. ב"ש יב תורת גיטין שם י

¹⁷ דלא כרמב"ם שהרי אין כאן עדי חתימה ב"ש שם יב

¹⁸ שו"ע ונו"כ שם נט

¹⁹ ש"ך שם סט

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

לפיכך הכותב כל נכסיו לשני עבדיו בשטר אחד אינו כלום ואף עצמם לא קנו.

ואם כתב בן בשני שמורות קנו הכל ביחד את עצמן בכלל הנכסים והנכסים גם כן, והוא שנתן שני השטרות בבת אחת לאדם אחד שיזכה בשבילם, שבכך יצאו כל נכסי מיד הרב בבת אחת ונקנו להעבדים בבת אחת, ואף על גב דנמצא שכל אחד קנה חצי הנכסים והם בכלל הנכסים, ונמצא שכל אחד קנה חצי וחצי חבירו ולא יצא לחירות אלא חציו, וחציו השני הוא של חבירו, חוזרין ומשחררין זה את זה וחולקין הנכסים.

אבל אם לא מסר שני השטרות ביחד לאדם אחד, הראשון קנה כולם וגם העבד השני עמהם, והשני לא קנה כלום שכבר נתנה לראשון עמו. ואפילו אם כתב כל נכסי נתונים לפלוני ופלוני עבדו צריך למסרם בבת אחת.²⁰

במה דברים אמורים בשכתב בכל שטר משניהם, כל נכסי נתונים לפלוני עבדי ולא שייר לעצמו כלום, אבל אם כתב חצי נכסי לפלוני עבדי, וחצי נכסי לפלוני עבדי, אפילו בשני שטרות ומסרם בבת אחת לאדם אחד, אפילו כתב חצי נכסי לזה וחצי האחר לזה²¹, שהרי מכל מקום בכל שטר בפני עצמו איכא שיור ואין זה גט כורת²², וכל שכן אם כתב בן בשטר אחד דלא קנו כלום, שהרי זה משחרר שני עבדים בגט אחד שאינו גט.

²⁰ דהך הג"ה שכתב כאן רמ"א ונתן לאדם אחד שני שטרות לכאורה תמוה מאד דאע"פ שהטור כתב בן היינו לפי לשונו שכתב בלשון זה כל נכסי נתונים לפלוני עבדי ולא כתוב שם ופלוני ע"כ צריך שימסור שניהם בבת אחת דאם לא כן הראשון קנה הכל והשני לא כלום אלא הוא משועבד להראשון מה שאין כן כאן בלשון הרמב"ם שכתב לפלוני ולפלוני עבדי בזה אין צריך למסור שניהם בבת אחת דאפילו בא הא' ליד האחר תחילה הרי לא קנה הכל דיש לו בשטרו ששייך גם להשני אבל באמת ל"ק מידי דודאי צריך שימסרם לאדם אחד דמה שכתוב בכל שטר שנתן לפלוני ופלוני אין להאחר זכות בשטר זה אלא דוקא מי שהשטר נמסר לו דאין עבד זוכה לחבירו מיד רבו שלו נמצא דהוה כאילו החצי עדיין ביד הרב והוה שיורא ע"כ צריך שימסור שני השטרות לאדם אחד שיזכה בשבילם.

²¹ דהשתא ודאי כולחו נכסים יהיב להו לא קנו כלום ולא מבעיא אם כתב חצי לזה וחצי לזה, דהשתא איכא למימר דפלגא דרא יהיב לתרווייהו והשאר שייר לעצמו דלא קנו דלא הוה גט כורת כלל. לבוש שם

²² רש"י והרא"ש והטור פירשו הטעם דילמא חד פלגא הוא דכ' לתרווייהו ואיכא שיורא ע"כ לא מהני אפילו מסרם לשניהם כאחד. וכתב הר"ן דלא מחזור דודאי משמע שזכו לכולו בין שניהם והרמב"ן נתן טעם לפי שאין עצמו בכלל חצי נכסים שהנותן חצי נכסים לחבירו אינו נוטל בכל כלי וכלי החצי ולא בכל שדה ושדה אלא שמין הנכסים ונוטל כחוש הלכך זה שכתב לו רבו חצי נכסים אין עצמו בכלל אותה חצי וכתב הר"ן על זה ולא ידעתי מנין לו להרב דין זה שהנותן חצי נכסיו לחבירו למה לא יזכה במחצית כל דבר אפשר דסבירא ליה דכשם שידו על התחתון ונוטל הכחוש כך נמי יכול לדחותו ולומר לא תטול החצי בכל דבר ודבר ולי אין צורך לכל זה אלא היינו טעמא דחצי חצי לא מהני לפי שאין העבד משתחרר אלא מחמת השטר שנמסר בידו ובעינן שלא יהיה בו שיור כלל ואף על גב ששטר חבירו מוכיח דליכא שיורא גבי נותן הרי הוא משתחרר בשטר חבירו שלא זכה בו וכי אמרינן דשחרר חציו ונתן חציו לאחר במתנה קנה היינו שנתן המתנה תחלה

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

ד. שני גיטין שכתבן זה בצד זה ושנים עדים עברים באים מתחת זה לתחת זה ושנים עדים יונים באים מתחת זה לתחת זה את שהעדים הראשונים נקראין עמו כשר

כתב שני גיטין בשני עמודים במגלה אחת, זה אצל זה והעדים יוצאים מתחת זה לזה. כזה:

ברביעי בשבת בחמשה עשר	ברביעי בשבת בחמשה עשר
יום לירח שבט שנת חמשת	יום לירח שבט שנת חמשת
אלפים ושלש	אלפים ושלש
ראובן בן יעקב עד	ראובן בן יעקב עד
יששכר בן שמעון עד	יששכר בן שמעון עד

את שהעדים נקראים עמו כשר, כגון אם שמם תחת הימני ושם אביהם תחת השמאלי כמו שציירתי לפניך, אז הימני כשר והשני פסול, שכיון שכתוב ראובן בן תחת הימני ויעקב עד תחת השמאלי וכן חתימת יששכר, הרי משוך תיבות יעקב עד ושמעון עד לראשון, והשני אין בו עד כלל שהרי אין יעקב ושמעון עדים.

אבל אם כתוב ראובן ויששכר תחת הימני וכן יעקב עד וכן בן שמעון עד תחת השני, כזה:

אי נמי שכותב בשחרור שנתן החציו לאחר במתנה מוכה השטר לאחר בשביל שניהם וכן נמי היכא שכתב בכל שטר כל נכסי כיון דליכא שיעורא קנו ומשחררים זה את זה עכ"ל. הנה לפי דעת הר"ן לא מהני כאן אם כתב בכל שטר שנתן כל נכסיו לפלוני ולפלוני עבדיו דהא כחצי חצי דמי לפי טעם שלו שבכל שטר בפני עצמו לא יהיה שיעור ואם כן מ"ש כאן ברישא דמהני בזה והוא מדברי הרמב"ם ע"כ דלא ס"ל כהר"ן אלא כהרמב"ן שזכרתי וכן מוכח עוד ממ"ש בסעיף שאחר זה שאם המכירה או נתינה לאחר כאחד עם השחרור דמהני זה גם כן שלא כדעת הר"ן שזכרתי דלדידיה צריך שתהיה הנתינה לאחר תחילה ותימא על הרב (ב"י) שעשה הסכמה בין הרמב"ם והר"ן ומבואר שאינו. מ"ז שם כז

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

ברביעי בשבת בחמשה עשר
יום לירח שבט שנת חמשת
אלפים ושלש

ברביעי בשבת בחמשה עשר
יום לירח שבט שנת חמשת
אלפים ושלש

בן יעקב עד
בן שמעון עד

ראובן
יששכר

שניהם כשרים, הראשון מתכשר משום שנמשך בן יעקב עד למעלה כאילו כתוב הכל תחת הראשון וכן ביששכר, והשני מתכשר בחתימות בן יעקב עד ובן שמעון עד שכתובים תחתיו, שכל הגמין כשרים בחתימת בן פלוני עד לברו אפילו אינו מפרש שמו²³.

ה. וליתכשר האי בראובן והאי בבן יעקב עד דהא תנו בן
איש פלוני עד כשר דכתב ראובן בן אקמא ויעקב עד
אבתרא

אם שם העדים תחת השמאלי ושם אביהם תחת הימני כגון שחתמו כל אחד בשני שיטין, כזה:

ברביעי בשבת בחמשה עשר
יום לירח שבט שנת חמשת
אלפים ושלש

ברביעי בשבת בחמשה עשר
יום לירח שבט שנת חמשת
אלפים ושלש

ראובן בן

יעקב עד

יששכר בן

שמעון עד

²³ אף על גב בעלמא אם חתם את עצמו ראובן בן פסול ש"ה דקאי על יעקב עד שתחת השני אבל בשני אין אומרי' דקאי יעקב עד על ראובן בן. תוס'. ולכאור' משמע כאן דהשני פסול אפילו אם א"י לנו אם זה הוא חתימת יעקב ולא משמע כן מסוגי' אלא מסתמא דאמרינן זה הוא חתימו' יעקב וכשר דהא חתם יעקב עד אלא דוקא כשידוע לנו שאין זה חתימות יעקב אז הוא פסול ואם חתם תחת א' ראובן ותחת השני בן יעקב עד שניהם כשירים משום ראובן קאי על יעקב עד שתחת השני וכשר דהא חתם את עצמו בן יעקב עד כן עולה מסוגיא וכן הוא דעת הב"י ומהרש"ל ופרישה וב"ח. ב"ש ט

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

אז הוי דינא איפכא, דהיינו כיון שכתב ראובן בן וכן יששכר בן תחת השני ויעקב עד ושמעון עד תחת הראשון השני כשר, דיעקב עד נמשך לראובן וכן שמעון עד נמשך ליששכר והראשון פסול שהרי אין עליו עדים,

ואם כתב ראובן ויששכר תחת השני ובן יעקב עד ובן שמעון עד תחת הראשון בזה:

ברביעי בשבת בחמשה עשר	ברביעי בשבת בחמשה עשר
יום לירח שבט שנת חמשת	יום לירח שבט שנת חמשת
אלפים ושלש	אלפים ושלש

ראובן

בן יעקב עד

יששכר

בן שמעון עד

שניהם כשרים, השני כשר משום שכל החתימות נמשכים תחתיו, והראשון מתכשר בחתימות בן יעקב עד ובן שמעון עד. ובלבד שלא יתרחק בן יעקב עד מתחת הגט הראשון שני שטין מן הכתב, כגון ששורותיו רחוקות זו מזו מן השני.

ואם אותו הגט שאין עדים חתומים תחתיו כדין נמסר ליד האשה בפני עידי מסירה הרי זה גט, דהוה ליה כאילו אין עדים תחתיו כלל כיון שפיסולו ניכר מתוכו שהוא כשר בעידי מסירה לכולי עלמא, דלא אתו למסמך אעידה חתימה.

ו. דלא כתב עד

התקינו חכמים ז"ל שכשיחתום העד יחתום²⁴ עצמו בפירוש שמו ושם אביו כגון יוסף בן יעקב עד²⁵, משום תקון העולם שידעו הכל בבירור מי הוא העד, ואם יצא עליו עירעור שהוא מזויף וכה"ג יוכלו לחקור אחריו או אחרי מכיריו ויודעיו לקיים כתיבת ידו, מיהו בדיעבד אם כתב יוסף עד או בן יעקב עד או יוסף בן יעקב ולא כתב עד כשר.

²⁴ שו"ע ונו"כ שם יא

²⁵ הא דצריך לחתום בגט עד ולא בשאר שטרות משום הגט הכל ל' הבעל מ"ה חותם עד כל' שהוא מעיד דהבעל אמר כל זאת לפניו. ב"ש יט

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

אבל אם כתב יוסף לבדו ולא כתב עד²⁶, או בן יעקב לבדו ולא כתב עד פסול, לפי שנראה שלא חתם לשם עדות אלא כתב שמו כמתעסק בעלמא, אבל כשחותם שמו ושם אביו אפילו לא כתב עד מ"מ אמרינן דלהכי מרח לכתוב שמו ושם אביו לפי שמכוין לעדות.

יש אומרים²⁷ מאחר דסגי אם כתב יוסף עד ובן יעקב אין צריך לכתוב, לפיכך אם טעה או שינה בו²⁸ אין לפסול בכך²⁹. ואין לסמוך על זה, דמוטב ליכנס בטעות החסרון מבטעות השינוי, אם לא בשעת הדחק ובמקום עיגון.

דף פז:

ז. כיון דמופלג בשני שיטין לא

אף על גב דקי"ל עידי מסירה כרתי ומן התורה אין צריך לחתום על הגט, כמו שהתבאר מכל מקום משום תיקון העולם התקינו חז"ל שיחתמו העדים על הגט³⁰. וצריך שיהיו העדים החתומים כשרים כדין כל שאר עדיות.

ובשחותמין העדים על הגט צריך שיחתמו למטה משטה התחתונה של גט זה תחת זה, כדי שיהיה עדותן על כל מה שנכתב בגט, ולא ירחיקו חתימתן מן השטה התחתונה, שאם ירחיקו ויניחו אויר בין חתימתן ולשטה התחתונה בכדי שני שיטין הגט פסול³¹, דחיישינן שמא האשה תמלא את השטין ותכתוב על אותן השיטין איזה תנאי ותוציא גטה ותאמר גטה על תנאי היה,

²⁶ שו"ע ונו"כ שם יב

²⁷ רמ"א שם יא

²⁸ לומר שהעלה לאביו שם אחר, ולא משמע כן מדברי הרשב"ץ ב"ש שם כא

²⁹ אע"ג הטעות מפסיק בין שמו לבין תיבת עד מ"מ מוכח דקאי על עד וכשר, ונראה אם טעה בשמו ולא בשם אביו ג"כ כשר דהא א"צ לכתוב את שמו אם כותב בן פלוני עד וא"ל שמו הוא קודם והוא עיקר חתימתו א"כ אף בן פלוני הוא קודם לעד ולמה הוא כשר אלא ע"כ דאין חילוק בזה. ב"ש שם כ, אולם בתורת גיטין שם מז שאם טעה בשמו אין להקל

³⁰ שו"ע ונו"כ שם א

³¹ דעת הראב"ד

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

ונמצא הגט מזויף מתוכו³², ויש אומרים³³ דבדיעבד אם הרחיקו העדים ב' שטין מכשירין על ידי מסירה.

ואם חתם העד האחרון תחלה למטה ואחר כך חתם העד הראשון למעלה ממנו כשר, אף על גב דמתחלה היה השני חתום שני שטין מן הגט אח"כ נתכשר בחתימת השני למעלה ממנו, מ"מ לכתחלה לא יעשו כן.

ח. מלאהו בקרובים נשר

היו העדים³⁴ מרוחקים מן הכתב יתר על שני שיטין, ובאו שני עדים קרובים או פסולין ומלאו אותו הריוח, אף על פי שאם לא מלאהו היינו פוסלים אותו השטר, כשחתמוהו אלו הפסולים הוכשר השטר, שהרי עכשיו אינו יכול להזדייף.

במה דברים אמורים כשמלאהו קודם שנראה השטר בבי"ד אף על פי שעשאו המלוה שלא מדעת הלוה, אבל אם נראה השטר בבי"ד קודם שמלאהו בקרובים או פסולים שוב אין לו תקנה³⁵, שהואיל ונפסל בבי"ד שוב אינו חוזר להכשירו³⁶.

ויש אומרים אפילו קודם שנראה בבי"ד לא הוכשר במילוי קרובים או פסולין אלא כשמלאהו מדעת הלוה, אבל אם המלוה מלאהו מדעת עצמו אינו מוכשר בכך, שמכיון שפסלי רבנן שטר זה בהרחקת שני שיטין, נמצא שהלוה שטר פסול נתן לו, וכי משוי ליה מלוה שטר כשר בלא דעת הלוה לא נשתעבד הלוה באותו שטר.

³² אף על גב שהיו שם עידי מסירה ויודעים שלא היה שום תנאי, מכל מקום חיישינן שמא לא יחקרו אחרי עידי מסירה או שמא ילכו להם למדינת הים ואתו למסמך על עידי החתימה ויאמרו הגט היה על תנאי ולא נתקיים התנאי, והרי הגט אינו גט שהוא שלא כדין, שהרי לא היה שום תנאי מעולם, לבוש שם. אף על גב אם כתב על דבר שיכול לזייף כשר ע"פ ע"מ כמ"ש בסי' קכ"ד שאני התם דניכר שיכול לזייף או אין סומכין על ע"ח אבל כאן יש לחוש שמא ימלא הריוח ולא יהיה ניכר שום ריעותא. ב"ש שם ב

³³ כן הוא דעת הרמב"ם קשה על המחבר למה פסק בחו"מ סימן מ"ה אם הרחיקו ב' שיטין ולא חילק בין אם ע"מ בפנינו לבין אם ליכא ע"מ ויותר קשה על הרמב"ם דס"ל אפילו בגיטין די בע"ח לבד ומ"מ פסק פ"א ה"ג אם יש ע"מ כשר ושם בפ"ז ה' מלוה פוסל ואפשר בשטרות שאני דבעינן שיהא עומד לימים רבים, ואם טעה העד וחתם יוסף בן שמעון ואביו היה שמו ראובן וחזר וחתם יוסף בן ראובן כת' הב"י בשם הרשב"ץ דפסול דחתימין זו יב"ש אינה בעולם א"כ ה"ל כמוזיף בתוכו ואין לדמות דין זה למ"ש בח"ה סי' מ"ה אם חתמוהו פסולי למילוי כשר כי בגט לא אמרי' למילוי חתמו כמ"ש בסי' ק"ב בשם תוס' ובט"ז מדמה דין דכאן לדין דשם ואנ"ל. ב"ש שם ג ועיין תורת גיטין.

³⁴ שו"ע ונו"כ חו"מ מה יד
³⁵ דאלמיהו רבנן תקנתיהו ואמרו, כל שטר שנראה בב"ד דלא נעשה כתיקון חכמים הרי הוא כחספא בעלמא. סמ"ע שם לה

³⁶ ואני מסופק אי העדים יכולים לכתוב לו שטר אחר, אי נימא דעדים לא עשו שליחותן דהרי הניחו חלק שלא כדת ופסול השטר, ואם כן יכולים לחזור ולעשות, או נימא דהוא המלוה הפסיד אנפשיה דהרי יכול למלאות בקרובים וכדומה, ואם כן הוי כעשו שליחותן, וצ"ע. אורים לו

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

ט. שייר מקצת הגט וכתבו בדף השני והעדים מלמטה כשר

כתב הגט³⁷ בשני עמודים חציו בעמוד אחד וחציו השני בעמוד שני, והעדים חתומים תחת חצי השני כזה:

ברביעי בשבת	אלפים ושלש מאות וחמשים
בחמשה עשר	ותשע למנין שאנו מנין
יום לירה	כאן בפזון מתא כו'
שבת שנת חמשת	ראובן בן יעקב עד
	שמעון בן לוי עד

כשר, והוא שיהא ניכר במגילה שלא נחתך ממנו כלום, ושלכך נתכוין הסופר מתחלה שישלים בעמוד השני כגון שמכירין מתיחת הקלף סביב כל הגט שלא היה בו קלף אחר אלא זה, לא למעלה ולא למטה,

אבל אם אינו ניכר פסול, שמא שני גיטין היו כתובין זה אצל זה, השמאלי היה נכתב בגובה המגלה יותר מהימני והיה שם שום תנאי בימני למטה וחתך התחתון מהימני והעליון מהשמאלי וכיון אותם ביחד ונתנו לה, הילכך אפילו מסרו לזה בפני עדים פסול, דשמא משני גיטין היה ונמצא מגרשה בשני חצאי גיטין.

ואם יש עדים שגט אחד היה ונמסר לה בעדים כשר³⁸.

ואם דבק או תפר³⁹ שני עורות ביחד ע"י דבק וכתב עליהם גט, פסול מספק, דשמא שני חצאי גטין היו וחברם יחד, ובזה אפשר אפילו יש עדים שנכתב מתחלה ונמסר לה בעדים יש לפוסלו, דספר אחד אמר רחמנא ולא שני ספרים⁴⁰, אף על גב דספר דהכא

³⁷ שו"ע ונו"כ שם ז

³⁸ רמ"א שם ונמסר לה בעדים. זה דעת הרב המגיד והב"ח רוצה להקל אפילו בלא מעידים שהיו עידי מסירה אלא סגי אם מעידים שהסופר כתבו מתחילה כך ולא היה בעולם שום זיוף כשר והאמת כדברי הרב המגיד דאע"פ שלא נעשה כאן זיוף באמת מ"מ הוא כתוב בצורה שיש בו חשש זיוף וחתומים העדים אלו לא היו כיון שחתמו שלא כדיון ובמה תהיה האשה ניתרת אלא בעינן שיהיו עידי מסירה דכאן אין זיוף ממש אלא יכול לזיוף ומשו"ה בטלו חתימות העדים. מ"ז שם ה וב"ש ז

³⁹ ב"ש שם ח

⁴⁰ ובזה אפשר ליישב קצת המנהג שלא לכתוב גט על נייר כדמשמע מת' מהרמ"ל סימן ק"א והח"מ סי' קכ"ד סק"ו כתב וכי גרע פפ"ר מעלה של זית ולהספק הנ"ל דאפילו דיבק קודם הכתיבה נמי אפשר דפסול ניהא דאין דומה לעלה שמחובר מתחילת ברייתו משא"כ פפ"ר שנעשה מחובר ע"י אדם מדברי' הנפרדים והגם דבאמת אין בזה חשש לפסול כמבואר בגיטין י"ט ע"ב נתן לה נייר וע"כ לחלק מפני שממש פני' חדשות בא

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

סיפור דברים בעלמא משמע, מכל מקום יש להחמיר בזה ולפוסלו, דה"נ נימא סיפור דברים אחד אמר רחמנא ולא שני סיפורים⁴¹.

י. חתמו עדים בראש הדף מן הצד או מאחוריו בגט פשוט פסול

חתמו בראש⁴² הגט או מצידו בימינו או בשמאלו או מאחוריו פסול, אלא צריכין שיחתמו דוקא למטה, וכל מקום שחותמין חוץ, אין העדות הולכת על כל מה שכתוב בגט, אלא חתימה בעלמא הוא.

י"א⁴³ שזהו כשסיומו של הגט בדף הראשון והעדים בלחוד חתומים מאחוריו שהרי זה כגט שאין עליו עדים כלל. אבל כשנכתב עד סוף דף הראשון ולא סיימו וכתב מקצתו הנשאר בדף השני מאחוריו והעדים תחתיו הגט כשר⁴⁴ וכו' ויש פוסלים⁴⁵ כיון⁴⁶ שלא עשה כתקנת חז"ל שהצריכו דוקא מתוכו⁴⁷.

הקיף ראשו של זה בצד ראשו של זה והעדים באמצע שניהם פסולין

לכאן שפיר חשיב מחובר מתחילת ברייתו מ"מ קצת טעם הוא להסמיך לו לכתחילה עכ"ל (וע' בתשו' ח"ס הא"ח סימן ה' מ"ש בזה. פ"ת שם ו

⁴¹ ותמוה לי דהא גם ספר תורה איקרי ספר ומ"מ כשר בדבוק יריעות וצ"ע. מ"ז שם ו, וצ"ע דהא איתא במנחות דף ל"ד ר' יהודה דרש והיה לך לאות אות א' בחוץ ואות א' מבפנים מ"ה אם כתב תפילין על שני קלפי' פסול ואם דיבק אותם כשר ור' יוסי דמכשר שני קלפי' משום דלא דרש דרוש זה מ"מ נשמע דיבוק מהני אף על גב מדאורייתא בעינן אות א' וכן כתבו תוספות שם דף ל"ב ואגודה אם כתב תפילין ומזוזות על שני קלפי' ותפר אותם כשר אפילו אחר הכתיבה תפר כשר ומכ"ש אם תפר או דיבק קודם הכתיבה, ואין להביא ראיה מדיבוק שופרות דפסול והטעם הוא משום שופר א' אמרה התורה כמ"ש בא"ח סי' תקפ"ו ש"מ דיבוק לא מהני דהא תוס' בסוטה שם כתבו שאני שופר דניכר התוס' ועיין בא"ח סימן ל"ב בב"ח וצ"ע. ב"ש שם ח

⁴² שו"ע ונו"כ שם ד

⁴³ דעת הב"ח, ובב"ש ה נראה שלא הכריע

⁴⁴ דלא נרע משייר מקצתו וכתב בדף השני

⁴⁵ מ"ז שם ב

⁴⁶ ותו שהרי התוס' כתבו שם ריש הפרק דטעם פשוט שכתבו עדיו מאחוריו פסול משום שמא יעשנו מקושר ויהיה השטר מוקדם עכ"ל פי' דבמקושר הוה הזמן מאוחר בכל גט שנה אחת מפשוט כדאיתא שם בגמ' מקושר מלך שנה מונין שתים וא"כ אין מועיל כלום מה שנכתב באחוריו מקצתו דאכתי יעשנו מקושר ויאמרו שלא הספיק לכתוב בדף הראשון כמו שאתה מכשיר בפשוט בזה אלא פשוט שאין היתר כלל לכתוב מקצת הגט על צד השני מאחוריו. שם בט"ז

⁴⁷ ולא דמי ודאי לשייר מקצת וכתבו באותו דף בעמוד שני שכן דרך כל הספרים לכתוב בדרך זה ונראה טעם לזה דחשבינן דמה שכתוב בעמוד השני כאלו נחתך ונתדבק בסוף עמוד הראשון דהא אפשר לעשות כן משא"כ מאחוריו שאין לו צירוף כלל עם הכתוב בפנים שכל זמן שאתה רואה עמוד זה אין אתה יכול לראות מ"ש בדף השני מאחוריו וספר אחד אמר רחמנא דמשמע שאתה רואה כל מ"ש בו בפעם אחת כן נראה לי ברור. שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

**יא. סופו של זה בצד סופו של זה והעדים באמצע את
שהעדים נקרין עמו כשר ראשו של זה בצד סופו של זה
והעדים באמצע את שהעדים נקרין בסופו כשר**

ואף כשהותמין למטה צריך שיהא גב החתימה כלפי הגט, ולא תהיה רגלי
החתימה כלפי הגט ואם היו רגלי החתימה כלפי הגט פסול שאינו הולך על
הגט,

לפיכך אם כתב שני גיטין באורך הדף ראשו של זה בצד ראשו של זה וחתמו
העדים באמצע כזה:

יִאמְרוּ שְׁנֵי הַגִּטִּים
בְּיָמֵינוּ הָיוּ כְּכֹתֵב
רַאשׁוֹן בֶּן יַעֲקֹב עַד
שְׁמֵעוֹן בֶּן לֹוֹי עַד
בְּרִבְעֵי בִשְׁבַת בַּחֲמִשָּׁה עֶשֶׂר יוֹם לִירַח שְׁבַט שְׁנַת חֲמִשָּׁת אֲלָפִים
וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְתֵשַׁע

שניהם פסולים, שהרי החתימות הם בשני הגיטין בראש.

ואם כתבם זה תחת זה בסדר והעדים חתמו בין שניהם כזה:

בְּרִבְעֵי בִשְׁבַת בַּחֲמִשָּׁה עֶשֶׂר יוֹם לִירַח שְׁבַט שְׁנַת חֲמִשָּׁת אֲלָפִים
וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְתֵשַׁע

יעקב בן יצחק עד

יצחק בן אברהם עד

בְּרִבְעֵי בִשְׁבַת בַּחֲמִשָּׁה עֶשֶׂר יוֹם לִירַח שְׁבַט שְׁנַת חֲמִשָּׁת אֲלָפִים
וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְתֵשַׁע

העליון כשר והתחתון פסול שהרי אין עליו עדים.

ואם כתב סופו של זה בצד סופו של זה והעדים באמצע כזה:

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

ברביעי בשבת בחמשה עשר יום לירח שבט שנת חמשת אלפים
ושלש מאות וחמשים ותשע

ישכר בן יעקב עד

זבולן בן בנימן עד

מאמר מלך מלך

מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך

את שהעדים נקראים עמו דהיינו אותו שתבא החתימה כלפי הכתב הגט
כשר, והשני פסול שהרי העדים אצלו מהופכין.

יב. גט שכתבו עברית ועדיו יוונית ועדיו עברי' עד אחד עברי ועד אחד יווני

גט שנכתב⁴⁸ בכתב אחד מן הלשונות ועדים חתומים בכתב אחר, כגון
שנכתב הגט בכתב עברי ועדיו חתמו בכתב יונית או איפכא כשר, והוא
שיהיו העדים מכירין לשון הכתב מהגט, והכתיבה עצמה גם כן⁴⁹, שידע על
מה חותם. ואם קוראים לפנייהם את הגט אין צריך שיכירו את הכתב אלא
רק את לשון הגט כמבואר לעיל דף יט:

וכן אם חתם⁵⁰ אחד מן העדים בכתב ולשון אחר, והעד השני חתם בכתב
ולשון אחר, כגון שחתם אחד עברי והשני יוני כשר, שהחתימה עם הגט שני
עניינים הם, וכן כל חתימה בפני עצמה ענין אחד בפני עצמו הוא, ולכך לא
קפדינן אם הם גם מחולקים בכתבם ולשונם.

⁴⁸ שו"ע ונו"כ שם יד

⁴⁹ בודאי ל' הכתב צריכי' להבין הלשון אבל מ"ש שיכירו הכתיבה הקשה בכ"מ הא קי"ל אפילו אם א"י לקרות
קורא' בפניה' וחתימה' כמבואר לעיל דף יט: ולמה צריכי' כאן שיכירו הכתיבה ולא תירין כלום בכ"מ מיהו
י"ל באמת אם קורא' לפנייה' א"צ שיכירו הכתיבה אלא איירי דהם קורא' בעצמם אז צריכים שיכירו הל'
הכתוב והכתיב, אבל דוחק לומר דצריכי' עכ"פ לידע האותיות הכתיבה אף על גב דא"י לקרות כי לא מצינו
שום ראיה לזה ודברי הרמב"ם לקוחי' מירושל' דתני' שם העדי' אין חותמי' אא"כ יודעי' לקרות והקשה מהא
דתני' גט שנכתב בכתב אחד ועדים בכת' אחר וס"ד דלא ידעו כתב הגט ומ"מ כשר ואוקמי כשיודעי' הכתב
אלא שחתמו בכתב אחר ש"מ אם א"י הכתב הגט אין רשאינן לחתום ש"מ דאיירי דהם קורא' בעצמם ולא
כשקורי' לפנייה'.

⁵⁰ שו"ע ונו"כ שם טו

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

אולם כל לשון הגט ענין אחד הוא⁵¹, לפיכך אם חלק הגט עצמו לשנים שכתב קצתו בלשון אחד ומקצתו בלשון אחר פסול, והוא הדין אם חתם כל אחד חתימתו לשנים שחתם קצת חתימתו בלשון אחד וקצתו בלשון אחר פסול.

יג. כתב סופר ועד כשר

כבר התבאר⁵² לעיל דף פו: שנתנו בפני עדים, אפילו אין התומים עליו עדים כלל, כיון שלהלכה אנו פוסקים שעדי מסירה כרתי, הגט כשר.

ואם בא גט לפנינו אם התומים עליו שני עדים, תולים אנו שנמסר בפני שניים והרי הוא כשר להנשא בו.

אבל אם אין התומים עליו, אינו כשר להנשא בו, ואם נשאת, תצא והולד ממזר.

במה דברים אמורים כשהיה הגט בכתב יד סופר ואפילו חתום עליו עד אחד⁵³, אבל אם כתבו סופר מובהק ויש עליו עד אחד, י"א⁵⁴ שאם נשאת לא תצא. ויש פוסלין ותצא⁵⁵.

יד. איש פלוני עד כשר בן איש פלוני עד כשר איש פלוני בן איש פלוני ולא כתב עד כשר

כבר התבאר שהתקינו חכמים ז"ל שכשיחתום העד יחתום⁵⁶ עצמו בפירוש שמו ושם אביו כגון יוסף בן יעקב עד⁵⁷, משום תקון העולם שידעו הכל

⁵¹ לבוש שם

⁵² שו"ע ונו"כ אבהע"ז קל ב

⁵³ שאם כתב הסופר הגט וחתום בו ע"א תצא והיינו מה שכתב הרא"ש דנ"מ לדין בכשרו עדי חתימה לר"א כמו לר"מ אם הגט בא לפנינו וע"ש, ואם היה עדי מסירה ולא חתום עליו רק ע"א נראה דהוי כאלו לא היה חתום עליו שום עד ואין כשר ליתן לכתחלה אלא אם כבר נתן הגט כשר. ב"ש שם לא

⁵⁴ העיטור פסק דבסופר מובהק לא תצא. תורת גיטין שם כז. ואם הוא כתב סופר מובהק סבירא ליה להעיטור דהוי כאלו היה כתי' דהבעל ונ"מ לדין לא תצא. ב"ש שם לא

⁵⁵ המחבר פסק ברמב"ם דפסק כרב כ' סופר וע"א חתו' גרע טפי מכת"י ומשמע דאין חילוק בין אם הסופר הוא סופר מובהק ובין אם אינו סופר מובהק והיינו לשיטות הרמב"ם דס"ל עדי חתימה בלא עדי מסירה מהני איירי בדליכא עדי מסירה גם ליכא עדי חתימה אלא כתב הסופ' וע"א חתום אינו גמ' כלל ואינו פסול לכהונה

⁵⁶ שו"ע ונו"כ שם יא

⁵⁷ הא דצריך לחתו' בגט עד ולא בשאר שטרות משום הגט הכל ל' הבעל מ"ה חותם עד כלו' שהוא מעיד דהבעל אמר כל זאת לפניו. ב"ש יט

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

בבירור מי הוא העד, ואם יצא עליו עירעור שהוא מזוייף וכה"ג יוכלו לחקור אחריו או אחרי מכיריו ויודעיו לקיים כתיבת ידו, מיהו בדיעבד אם כתב יוסף עד או בן יעקב עד או יוסף בן יעקב ולא כתב עד כשר.

אבל אם כתב יוסף לבדו ולא כתב עד⁵⁸, או בן יעקב לבדו ולא כתב עד פסול, לפי שנראה שלא חתם לשם עדות אלא כתב שמו כמתעסק בעלמא, אבל כשחותם שמו ושם אביו אפילו לא כתב עד מ"מ אמרינן דלהכי טרח לכתוב שמו ושם אביו לפי שמכוין לעדות.

יש אומרים⁵⁹ מאחר דסגי אם כתב יוסף עד ובן יעקב אין צריך לכתוב, לפיכך אם טעה או שינה בו⁶⁰ אין לפסול בכך⁶¹. ואין לסמוך על זה, דמוטב ליכנס בטעות החסרון מבטעות השינוי, אם לא בשעת הדחק ובמקום עיגון.

טו. כתב חניכתו וחניכתה כשר

כבר התבאר לעיל דף לד: אף על פי שאם⁶² כתב הגט סתם, שלא הוזכר בו לא שמו ולא שמה, אלא כתב לה – הרי את מגורשת ממני ומותרת לכל אדם – והיה נותנו לה בפני עידי מסירה, היתה מגורשת מן התורה לפי דעת קצת פוסקים⁶³, שהרי העדים רואים שזה הפלוני הוא המגרש את אשתו פלונית,

⁵⁸ שו"ע ונו"כ שם יב

⁵⁹ רמ"א שם יא

⁶⁰ לומר שהעלה לאביו שם אחר, ולא משמע בן מדברי הרשב"ץ ב"ש שם כא

⁶¹ אע"ג הטעות מפסיק בין שמו לבין תיבת עד מ"מ מוכח דקאי על עד וכשר, ונראה אם טעה בשמו ולא בשם אביו ג"כ כשר דהא א"צ לכתוב את שמו אם כותב בן פלוני עד וא"ל שמו הוא קודם והוא עיקר התימתו א"כ אף בן פלוני הוא קודם לעד ולמה הוא כשר אלא ע"כ דאין חילוק בזה. ב"ש שם כ, אולם בתורת גיטין שם טז שאם טעה בשמו אין להקל

⁶² שו"ע ונו"כ שם קכט א

⁶³ כתב מרן הב"י ז"ל: זה פשוט בניטין בכמה דוכתי דשמו ושמה הוי מתורף הגט עכ"ל. לכאורה משמע דכונתו לו' דכיון דהם תורף הגט אם לא כתב בגט שמו ושמה הגט בטל מן התורה אליב' דכ"ע. והא ליתא דדבר זה אינו פשוט כ"כ דהא באמצע סי' זה מייתי שם מרן דנחלקו רבוות' אם לא כתב שמו ושמה בגט, הג"א פ"ב בשם א"י כתב דהגט פסול והבנים ממזרים. וכן משמע מדברי התוספות פרק ב' דגיטין אבל המרדכי ריש פרק כל הגט כתב בשם ראבי"ה ז"ל דהגט כשר והביא ראיות לדבריו ועיין סי' קכ"ח ס"ק י' בגט פשוט ב' פנים בדברי התוס'. ושם דנראה דדעת הרמב"ם הוי כדעת ראבי"ה דהא חזינן דלא מנה בפ"א בכלל הדברים שהם מן התורה שמו ושמה. וכ"כ הל"מ פ"א מגירושין מהדורא ב'. אבל הר"ן פרק ב' דגיטין ופ"ק דקדושין וה"ה בשם הרשב"א פ"ג ס"ל דהגט בטל מן התורה. והעלה שם לענין הלכה דאם לא כתב בגט שמו ושמה הויא ס' מגורשת יע"ש ועיין מ"ש הלבוש כאן ס"א) אלא יר' דמ"ש מרן דזה פשוט דשמו כו' היינו לו' דזה פשוט דאליבא דכ"ע צריכין לכתוב שמו ושמה כיון דהם תורף הגט אלא דלדעת קצת שמו ושמה הוי מן התורה ולדעת קצת הוי מדרבנן. גט פשוט ס"ק א אולם עיין בערוך השולחן שם סעיף א וזוהו מן התורה ואם לא כתבו שמו ושמה

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

מ"מ תקנו חז"ל לכתוב תוך הגט שם האיש ושם האשה⁶⁴, כדי שיהא מבורר מתוך הגט ממש מי הוא המגרש והמגורשת. ואם לא כתב השמות הגט פסול אפילו נשאת, והבנים ממזרים אף על גב שהוא מדרבנן⁶⁵.

שינה שמו או שמה כגון ששמו אברהם, וכתב יצחק ואפילו כתב אברם, או אברם שכתב אברהם, וכן באשה ששמה נפאטא וכתב תפאטא וכן כל כיוצא בזה אף על פי שכתב וכל שם שיש לו ולה, אפ"ה פסול הגט מן התורה וכן הוא דעת כל הפוסקים ואפילו נמסר בעדי מסירה⁶⁶. ואפילו שינה שם אביו או שם אביה ג"כ הגט פסול⁶⁷.

ואם יש לאחד מהם ב' שמות כותבין שם שהוא עיקר שהם רגילין בו וידועין בו ביותר, וכותבין⁶⁸ איש פלוני וכל שום וחניכה (כלומר שם כינוי או שם אחר) שיש לו, גירש אשתו פלונית וכל שום וחניכה שיש לה. ואם לא כתב וכל שום וחניכה וכו' אלא כתב הב' שמות בפירוש הרי זה כשר, ואנו עושין כן לכתחלה כמו שיתבאר בסמוך בעזה"י.

והרבה פרטי דינים יש במי שיש לו שני שמות⁶⁹, וישנם בזה כמה אופנים:

הגט בטל מן התורה אף שמסר לה בפני עידי מסירה דהא ספר כריתות כתיב סיפור דברים של כריתות ואי אפשר לספירת דברים של כריתות אא"כ כתוב בו שמו ושמה [רמב"ן ור"ן גיטין כ' א] ונכלל זה בלשון הרמב"ם ריש הלכות גירושין בעשרה דברים שהן עיקר הגט במה שכתב ולא יגרש אלא בכתב כלומר שיכתוב שמותיהם בכתב ולא הוצרך לבאר זה מפני גדול פשיטתו [ומיושב דקדוק הג"פ] וכן דעת כל רבותינו וכ"כ רבינו הב"ב בסעי' י"א דאם לא כתב שם האיש והאשה בגט פסול והבנים ממזרים עכ"ל וכן הסכימו רוב גדולי אחרונים [הגר"א סק"ט והב"מ והת"ג ס"ק ט"ו]

⁶⁴ ועיין ערוך השולחן שם דה אי מעכב שם אבי האשה והבעל.

⁶⁵ שהרי מן התורה אין צריך לכתוב השמות, אף על פי כן אלמדה רבנן לתקנה זו שהוא עיקר בירור הגט, שיהא הולד ממזר מדבריהם אם לא כתבו או שינה שמם. לבוש שם

⁶⁶ ב"ש סק"ה ערוך השולחן שם סעיף ז

⁶⁷ ואף על גב דאם לא כתב כלל שם האב כשר א"א להכשיר בזה דכיון דשמו הוא יוסף בן שמעון וכתב בן שמואל הרי איש אחר הוא המגרש ועוד דמה שצריך על פי הדין לכותבו אף שאינו מעכב בדיעבד אם לא כתבו מכל מקום כיון שצריך לכתוב וודאי השינוי פוסל בו כמו בשינוי מקום דירה וכל זה בשלא הוחזק א"ע בשינוי שם זה אבל אם מכבר החזיק א"ע בכאן בשינוי שמו ושמה או שם האבות יש בזה דינים אחרים ויתבאר לפנינו, ערוך השולחן שם ח

⁶⁸ כלומר שזהו תקנת ר"ג שאם אח"כ יתוודע שיש לו או לה עוד איזה שם יהיה נכלל בוכל שום ולא חששו להיפך שמא אין לו עוד שם והרואה נכתב וכל שום יאמר שאין זה המגרש דכיון דהיא נוסחא של כל הגיטין לא יהא עירעור בזה ועוד דע"פ רוב באשכנז קורין האומות ליהודים בחניכא הקרוב ללשון עברי ואין ראוי לכתוב על אותה חניכא דמתקרי לכך נהגו לכתוב וכל שום וחניכא שכולל הכל [רא"ש] ערוה"ש שם יד ועיי"ש מש"כ בדעת ר"ת

⁶⁹ וכלל גדול צריך לדעת ששני שמות המבואר בגמ' ובראשונים הם של הרביעי והחמישי דידוע שבימי חז"ל והראשונים לא קראו לאדם שני שמות כלל כאשר עינינו רואות בש"ס בבלי וירושלמי ומדרשים שאין לך תנא או אמורא שהיה לו שני שמות וזה שמצינו אבא שאול אינו אלא שם אחד שאול ואבא הוא שם התואר כמו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

האחד: שקורין לו שני שמות מתולדתו.

והשני: ששם אחד הוא אלא ששם זה יש לו כינוי כמורגל אצלנו שמי שקורין אותו ללב שם הקדש שלו יהודה או אריה ומי שקורין אותו וואלף שם הקדש שלו זאב או בנימין, וכיוצא באלו.

והשלישי: שמתולדתו נתנו לו שם אחד אך שהיה חולה והוסיפו לו עוד שם כנהוג אצלנו.

והרביעי: שמקצת בני אדם קורין לו שם זה ומקצת קורין לו שם אחר.

והחמישי: שבמקום זה קורין לו כך ובעיר אחרת קורין לו שם אחר והגט הולך מכאן להעיר האחרת ויש כאן שם של מקום הכתיבה ושם של מקום הנתינה.

בני אדם שיש להם חניכה ידוע וניכר בכל מקום והכל קורין אותו כן, כגון אלו שיש להם שמות בלע"ז או כנויין, אלא כשחותם עצמו בשטר או כשקורין אותו לספר תורה קורין אותו בשם המובהק שלו, אז סגי בדיעבד החניכה לחוד מפני שהוא ידוע בו וניכר לכל.

ולכתחלה כותבין באלו, פלוני המכונה פלוני ואין כותבין דמתקרי. ואם החליף וכתב שם החניכה ראשון ושם המובהק אחריו כשר.

אלא שבזה יש חילוק, שאם כתב שם המובהק ראשון כותב אחר כך על שם החניכה המכונה פלוני כגון יוד"א המכונה ליב, ששם החניכה נקרא בלשון הקדש כינוי, אבל כשכותב החניכה קודם צריך לכתוב דמתקרי פלוני ליב דמתקרי יהודה, דכל שם מובהק שקורין אותו כן לתורה שייך לכתוב עליו דמתקרי.

והוא הדין שני שמות ששניהם נקראים מובהקין אלא שהאחד עיקר והשני טפל, כותבין על שניהם דמתקרי ראובן דמתקרי שמעון או שמעון דמתקרי ראובן.

ואם לא כתב המכונה או דמתקרי אלא כתב יהודה ליב או ראובן שמעון, יש מי שאומר שהוא פסול דמשמע ששנים הם המגרשים, אבל אם נקרא בשני השמות ביחד או שעולה כך לספר תורה כשר.

מי שנקרא בפי ישראל בשם אחד ובפי גוים בשם אחר, כותבין בתחלה שם ישראל ועל שם הגוי כותבין דמתקרי, אבל אם עניינם כמעט אחד אין כותבין רק שם ישראל לבדו.

רב רבי וגם בראשונים לא נמצא [זולת בתוס' כתובות צ"ח: ד"ה אמר] וגם כינויים לא היה ביניהם וגם שינוי שם של חולי היה שינוי שם ממש שהחליפו שם הישן לשם חדש ולא כנהוג אצלנו שמוסיפין שם והרי בתורה ראינו ג"כ שינוי שמות ולא הוספת שם כמו שרי לשרה אברהם לאברהם הושע ליהושע ויעקב אבינו כשא"ל הקדוש ברוך הוא לא יעקב יאמר וגו' כי אם ישראל לא מצינו בכל התנ"ך שקראו בשני שמות אלא או יעקב או ישראל וזה שלא עקר לגמרי שם יעקב מפני שכך רצה הקדוש ברוך הוא כמו שדרשו חז"ל. ערוך השולחן שם יב

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

אם כתב השם שאין ידועין בו ביותר וכתב וכל שום וחניכה כו', הרי זה פסול שעשה את שם העיקר טפל והטפל עיקר, והוי כמו שינה שמו ושמה, אבל אם כתב שניהם אלא שכתב שם הטפל ראשון ושם העיקר אחרון, לית לן בה.

ואם כתב שם העיקר לבדו ולא כתב וכל שום וחניכה כשר, שאין להקפיד כל כך על הכינויים.

ואנו אין אנו נוהגין לכתוב אפילו לכתחלה וכל שום וחניכה, אלא אם יש לו שני שמות שהמה בכתובין כותבין פלוני דמתקרי פלוני, ואין לשנות. ואפילו נכתב הגט וכתב בו וכל שום וחניכה, אין לגרש בו עד שיכתוב שני השמות.

ואם כתב שם הטפל לבדו בלא שום וחניכה יש פוסלין ויש מכשירין, דעדיף הוא כשכתבו לבדו מכשכתבו וכתב עמו וכל שום וחניכה, או לדידן דמתקרי פלוני על שם העיקר⁷⁰.

מיהו יש להחמיר אפילו בדיעבד לחזור ולכתוב שניהם או שם העיקר וכל שום וחניכה כו' ולדידן דמתקרי כו'.

במה דברים אמורים בשני שמות שהאחד עיקר והשני טפל, כגון שרובא דעלמא קורין אותו ראובן ומיעוטה קורין אותו שמעון, אבל בני אדם שיש להם חניכה ידוע וניכר בכל מקום והכל קורין אותו כן, כגון אלו שיש להם שמות בלע"ז או כנויין, אלא כשחותם עצמו בשטר או כשקורין אותו לספר תורה קורין אותו בשם המובהק שלו, כבר התבאר דסגי בדיעבד החניכה לחוד מפני שהוא ידוע בו וניכר לכל.

מי שנקרא בפי ישראל בשם אחד ובפי גוים בשם אחר, כותבין בתחלה שם ישראל ועל שם הגוי כותבין דמתקרי, אבל אם עניינם כמעט אחד אין כותבין רק שם ישראל לבדו. שינה שמו או שמה או שם עירו או שם עירה, אף על גב שכתב וגם כל שום וחניכה כו' אינו גט, כיון ששינה השם יאמרו אחר הוא המגרש או המגורשת.

⁷⁰ ששם עושה שם העיקר טפל ושם הטפל עיקר, אבל כשכתבו לבדו בלא שום וחניכה לא גרע מאילו כתב שם הכינוי לבדו שיתבאר בסמוך שהוא כשר. לבוש שם